

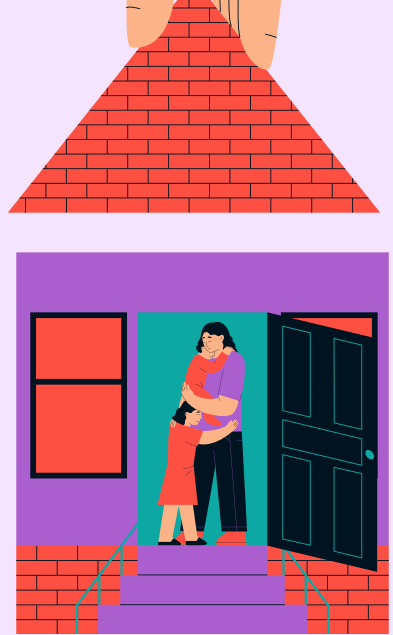
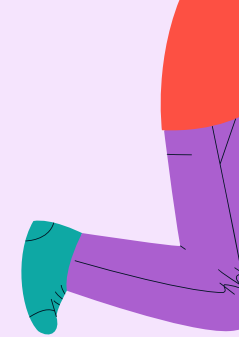
SOI 2307

มโนทัศน์สังคมศึกษา

Social Studies Concepts

Lanlana Wongprasert, Phd.

**Social Studies , Faculty of Education
Saunsunandha Rajabhat University**

ขอบข่าย จุดมุ่งหมายและ ประเภทของสังคมศึกษา

สังคมศึกษา

สังคมศึกษาเป็นศาสตร์แห่งการบูรณาการ ซึ่งมีความแตกต่างจากสังคมศาสตร์ในแง่ของความหมาย ขอบข่ายเนื้อหา และจุดมุ่งหมาย แต่ยังมีความสัมพันธ์กันในลักษณะวิชา วิธีการได้มาของเนื้อหา วัตถุประสงค์ รูปแบบ และระดับที่สอน

ดังนั้น ครูสังคมศึกษาจึงจำเป็นต้องศึกษาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสังคมศึกษา เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาให้สอดคล้องกับธรรมชาติวิชาของสังคมศึกษา

ความแตกต่างและความสัมพันธ์ระหว่าง สังคมศึกษากับสังคมศาสตร์

ประเด็น

ลักษณะวิชา

สังคมศึกษา

ส่วนของเนื้อหาสาระที่นำมา
จากกลุ่มวิชาทางสังคมศาสตร์
มนุษยศาสตร์ และศาสตร์อื่นๆ
ที่เกี่ยวข้อง

สังคมศาสตร์

แต่ละวิชาเป็นศาสตร์ระดับสูง
มีความกว้างและลึกของสาระ
และนำเสนอเป็นระบบ

ความแตกต่างและความสัมพันธ์ระหว่าง สังคมศึกษากับสังคมศาสตร์ (ต่อ)

ประเด็น

วิธีการได้มาของเนื้อหา

สังคมศึกษา

คัดเลือกเนื้อหาสาระจากวิชา
กลุ่มสังคมศาสตร์และอื่นๆ ที่
เกี่ยวข้อง เฉพาะส่วนที่เห็นว่า
เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อเป็น
พลเมืองดีและเหมาะสมกับวัย
ของนักเรียนประถมศึกษาและ
มัธยมศึกษา

สังคมศาสตร์

จากการศึกษาวิจัยของผู้
เชี่ยวชาญ (Specialist) ของ
แต่ละศาสตร์

ความแตกต่างและความสัมพันธ์ระหว่าง สังคมศึกษากับสังคมศาสตร์ (ต่อ)

ประเด็น

จุดมุ่งหมาย

สังคมศึกษา

เพื่อเรียนรู้และพัฒนาให้เป็น
พลเมืองดีที่รู้รอบและรับผิดชอบ

สังคมศาสตร์

สร้าง/พัฒนาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ
ศาสตร์

ความแตกต่างและความสัมพันธ์ระหว่าง สังคมศึกษากับสังคมศาสตร์ (ต่อ)

ประเด็น

รูปแบบและการจัดเรียงเนื้อหา

ระดับการเรียนรู้

สังคมศึกษา

รวมกันเป็นกลุ่มวิชาหรือบูรณา
การทั้งหมดหรือรวมเป็นกลุ่ม
แต่บูรณาการบางส่วน

ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

สังคมศาสตร์

นำเสนอเป็นระบบมีขั้นตอนทั้ง
สาระและกระบวนการของแต่ละ
ศาสตร์

อุดมศึกษา

ประเภทของความรู้ในวิชาสังคมศึกษา

ความรู้ในวิชาสังคมศึกษานั้นประกอบด้วยความรู้จากวิชาต่างๆ ของสาขาสังคมศาสตร์
และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่ได้รับการเลือกสรรมาอย่างเหมาะสมแล้ว
และสามารถจำแนกได้ 4 ประเภท คือ

1

ข้อเท็จจริง
(Facts)

2

มโนทัศน์หรือมโนคติ
(Concepts)

3

ข้อสรุปทั่วไปหรือ
หลักการทั่วไป
(Generalization
/Principle)

4

ทฤษฎี
(Theory)

ประเภทของ ความรู้ในวิชา สังคมศึกษา

1. ข้อเท็จจริง (FACTS)

หมายถึง ความรู้ที่เป็นข้อมูลเฉพาะอย่างเกี่ยวกับเหตุการณ์ สิ่งของ ผู้คน หรือปรากฏการณ์อื่น ที่เราได้พบได้เห็น สังเกตพบ หรือพูดได้ว่าได้รับรู้โดยประสาทสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่ง มีลักษณะเป็นข้อมูลเบื้องต้น ข้อมูลดิบหรือนับได้ว่าเป็นผลของการสังเกตของนักสังคมศาสตร์ ซึ่งมักแสดงเป็นข้อความธรรมดา ตาราง ตัวเลข หรือแผนภูมิ

เช่น

พระพุทธรเจ้าประสูติ ณ ปาลุมพินีวัน ซึ่งอยู่ระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์และกรุงเทวทหะ

ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475

จอร์จ วอชิงตัน เป็นประธานาธิบดีคนแรกของประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศไทยตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ประเภทของ ความรู้ในวิชา สังคมศึกษา

2. มโนทัศน์หรือมโนคติ (Concepts)

เป็นแนวคิดที่สรุปรวบยอดได้จากข้อเท็จจริงที่แสดงถึงความเข้าใจต่อปรากฏการณ์
หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นข้อเท็จจริง

เช่น

ความทุกข์ ความสุข
กระบวนการประชาธิปไตย
วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ
พงศาวดาร
ทะเลสาบ

ประเภทของ ความรู้ในวิชา สังคมศึกษา

3. ขอบสรุปทั่วไปหรือหลักการทั่วไป (Generalization/Principle)

หรือความคิดรวบยอด อาจเป็นกฎเกณฑ์หลักการที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างมโนคติหรือมโนทัศน์ตั้งแต่สองอย่างขึ้นไปที่อาจมีความสัมพันธ์ในเชิงเป็นเหตุเป็นผลหรือเป็นเงื่อนไขแก่กันทั้งในทางสนับสนุนและปฏิเสธ
เช่น

อริยสัจ เป็นหลักธรรมสำคัญในการแก้ปัญหาที่มนุษย์ทุกคนสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองแบบหนึ่งที่ประชาชนมีอำนาจสูงสุดในการปกครองโดยประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ และมีส่วนร่วมในการเมืองตามหลักการประชาธิปไตย

เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยการจัดสรรทรัพยากรที่อยู่อย่างจำกัดเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่มีอย่างไม่จำกัด

เครื่องมือทางภูมิศาสตร์สามารถนำไปใช้ในการสืบค้นข้อมูล เพื่อแปลความหมายวิเคราะห์ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และทรัพยากรธรรมชาติของภูมิภาคต่างๆ ของโลก

ประเภทของ ความรู้ในวิชา สังคมศึกษา

4. ทฤษฎี (Theory)

เป็นความรู้ที่สรุปเป็นหลักการย่อย ๆ รวมกัน และได้รับการทดสอบจนเชื่อมั่นได้แล้ว ซึ่งก็คือแนวคิดสรุปประเด็นในระดับสูงขึ้นที่ผ่านการตรวจสอบแน่นอนแล้วสำหรับตัวอย่างทฤษฎีในวิชาสังคมศึกษา ได้แก่ ทฤษฎีทางจิตวิทยา ศาสนา ทฤษฎีความขัดแย้ง กฎอุปสงค์และอุปทาน ทฤษฎีโดมิโน และทฤษฎีภูมิภาคนิยม

ความรู้ในประเภทแรก คือ ข้อเท็จจริงนั้น ผู้เรียนอาจรับรู้จดจำ บอกได้แต่อาจจะไม่มีความเข้าใจจนเกิดเป็นมโนมติหรือมโนทัศน์ที่เป็นแนวคิดสรุปเกี่ยวกับสิ่งนั้นก็ได้

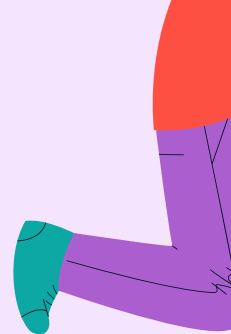
ประเภทที่สอง เป็นแนวคิดสรุปที่ผู้เรียนอาศัยข้อเท็จจริงที่รับรู้มาและนำมาพิจารณาเพื่อหาความหมายหรือความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องโดยอาศัยประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่ ๆ หลากอย่าง โดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ แยกแยะ จนเข้าใจและสามารถสรุปเป็นมโนทัศน์ได้ สามารถจะนำไปประยุกต์ในสถานการณ์ใหม่ได้ และเมื่อกลับมาพิจารณาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ก็จะสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ ทำให้ข้อเท็จจริงนั้นเกิดคุณค่า ผู้เรียนสามารถสรุปแนวคิดออกมาเป็นแนวคิดสรุป ซึ่งจะบอกให้รู้ถึงหลักการ ข้อสรุปทั่วไป

ซึ่งเป็นแนวทางที่มโนทัศน์อย่างหนึ่งมีความสัมพันธ์กับอีกมโนทัศน์หนึ่งหรือมากกว่า ถือเป็นความรู้

ประเภทที่สาม ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้กว้างขวางขึ้น และเมื่อแนวคิดสรุปนั้นเป็นแนวคิดสรุปที่สำคัญผ่านการนำไปทดสอบใช้แล้วก็อาจสรุปเป็นทฤษฎีต่อไปได้ ซึ่งก็คือ**ความรู้ประเภทที่สี่**นั่นเอง

เมื่อได้พิจารณาประเภทของความรู้ในสังคมศึกษาแล้ว จะเห็นว่าความรู้ระดับที่ควรจะสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษานั้นควรจะเป็นความรู้ตั้งแต่ระดับมโนทัศน์ขึ้นไป เพราะผู้เรียนมีโอกาสใช้ความคิด ใช้ข้อเท็จจริงนั้น ทำให้เกิดความหมาย (**meaningful**) จนเกิดเป็นมโนทัศน์และความคิดรวบยอดหรือหลักการ ซึ่งอาจจะนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไป (**functional**) หรืออีกนัยหนึ่งความรู้ในวิชาสังคมศึกษานั้น เป็นความรู้ที่สูงกว่าระดับ ข้อเท็จจริงธรรมดาที่ผู้เรียนต้องใช้ทักษะทางปัญญามากกว่าการรับรู้และจดจำแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งตามความเป็นจริงแล้ว คนเราจะจดจำข้อเท็จจริงต่าง ๆ โดยเฉพาะที่ไม่มี ความหมายหรือไม่มีความสัมพันธ์กับสิ่งอื่น ๆ หรือไม่มีประโยชน์ นำไปประยุกต์ใช้ได้หรือไม่ผ่านการสืบสอบตรวจสอบจนเชื่อถือได้ ยิ่งกว่านั้นวิชาสังคมศึกษาก็เป็นวิชาที่มีเนื้อหา มากทั้งโดยตัวเองและ ทั้งในเชิงสัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ ด้วย ย่อมเป็นไปได้ยากที่ผู้เรียนจะจดจำได้ทั้งหมดและก็ไม่เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิต หากข้อเท็จจริงเหล่านั้นมิได้มีความหมายหรือสร้างแนวคิดใด ๆ ด้วย

มิติการเรียนรู้สังคมศึกษา

การเรียนรู้สังคมศึกษาเป็นกระบวนการที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต การที่ผู้เรียนแต่ละคนมีความเกี่ยวข้องกับสังคมของตนเองจะทำให้เกิดการพัฒนาในการคิด การรู้จักการตัดสินใจบนค่านิยมที่พึงประสงค์ และปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม ซึ่งกระบวนการทั้งหมดนี้เป็นส่วนสำคัญที่เกิดขึ้นในโรงเรียนหรือสถานศึกษา ซึ่งใช้เวลาไม่น้อยกว่า 12 ปี ดังนั้นประสบการณ์การเรียนรู้ในโรงเรียนหรือสถานศึกษา จำเป็นต้องมีการวางแผนจัดการที่ดีโดยผ่านเนื้อหาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน อาจกล่าวได้ว่า สังคมศึกษาเป็นกลุ่มสาระที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้หรือการศึกษาของผู้เรียน (student's education) และจำเป็นต้องจัดรายวิชาสังคมศึกษาอยู่ในหลักสูตรสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มิติการเรียนรู้สังคมศึกษา

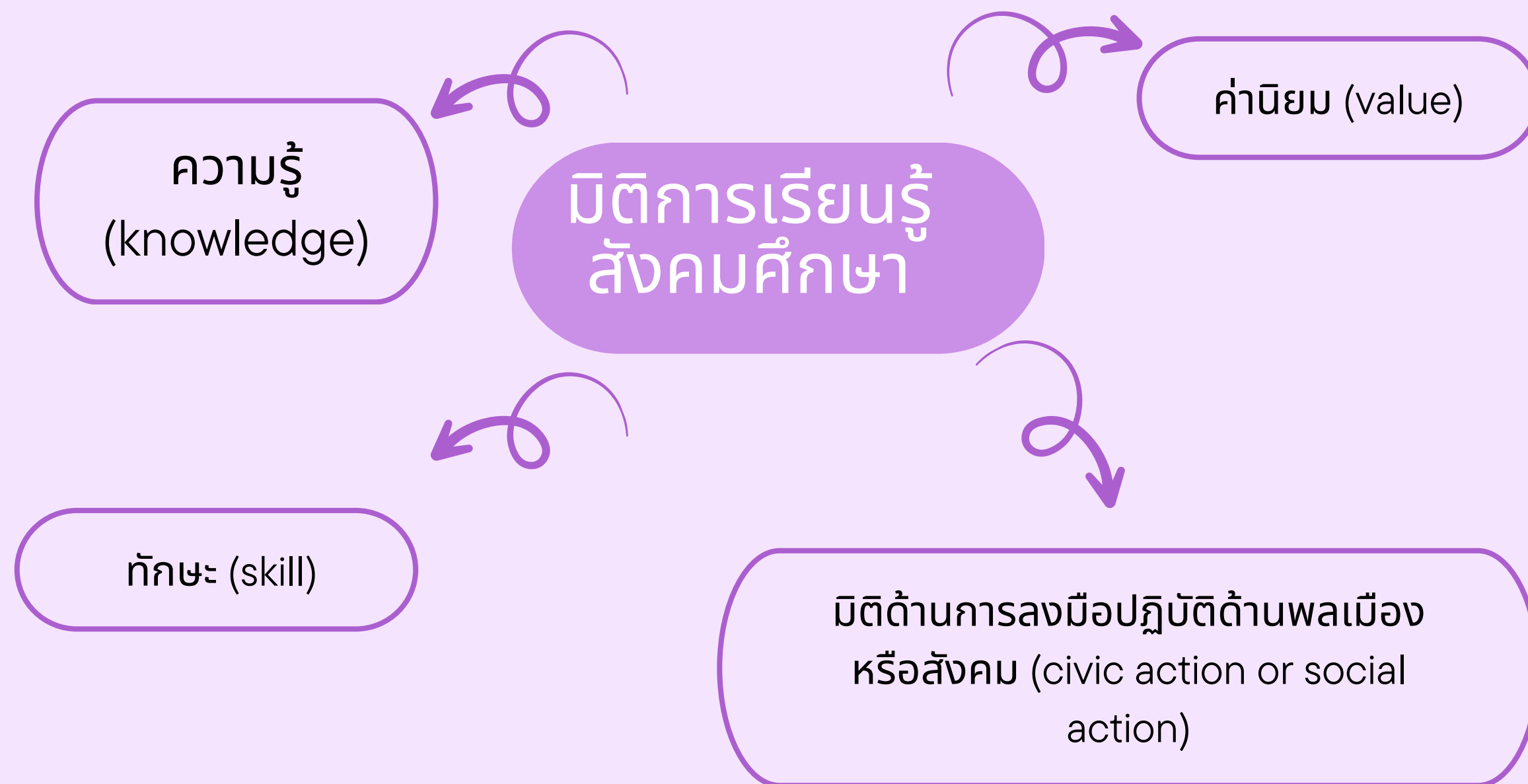
วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (2554) ได้กล่าวถึงมิติการเรียนรู้สังคมศึกษาว่าแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) ค่านิยม (value) และมิติด้านการลงมือปฏิบัติด้านพลเมืองหรือสังคม (civic action or social action)

มิติการเรียนรู้ สังคมศึกษา

วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (2554) ได้กล่าวถึงมิติ
การเรียนรู้สังคมศึกษาว่าแบ่งออกเป็น 4 ด้าน

มิติการเรียนรู้สังคมศึกษา

1. มิติด้านความรู้ (Knowledge Dimension)

ความรู้ในวิชาสังคมศึกษาได้มาจากความรู้ที่คัดสรรมาจากความรู้ในสาขาสังคมศาสตร์แขนงต่าง ๆ เช่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ มานุษยวิทยา สังคมวิทยา

1.1 ข้อเท็จจริง (Fact) เป็นข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์สังคม ผู้คน หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ เป็นข้อมูลระดับที่มีหลักฐานหรือมีการเรียนรู้ซึ่งเป็นผลจากการศึกษาและรวบรวมของ นักสังคมศาสตร์ เช่น ชื่อ วันที่ สถิติ รายละเอียดต่าง ๆ ของสถานการณ์หรือปรากฏการณ์

1.2 มโนทัศน์ (Concept) เป็นข้อสรุปจากข้อเท็จจริงที่แสดงถึงความเข้าใจไม่่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นปรากฏการณ์ต่าง ๆ หรือข้อเท็จจริง โดยจะมีลักษณะบ่งบอกสิ่งที่คล้ายกันหรือสิ่งที่มีลักษณะร่วมกัน (common elements)

มิตีการเรียนรู้สังคมศึกษา (ต่อ)

1.2 มโนทัศน์ (Concept)

เป็นข้อสรุปจากข้อเท็จจริงที่แสดงถึงความเข้าใจไม่่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็น
ปรากฏการณ์ต่าง ๆ หรือข้อเท็จจริง โดยจะมีลักษณะบ่งบอกสิ่งที่
คล้ายกันหรือสิ่งที่มีลักษณะร่วมกัน (common elements)

มิตีการเรียนรู้สังคมศึกษา (ต่อ)

1.3 ขอบสรุปหรือหลักการทั่วไป (Generalization)

เป็นแนวคิดสรุปจากความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ (Conceptual relationship) ตั้งแต่สองหรือมากกว่าสองมโนทัศน์ขึ้นไป ขอบสรุปหรือหลักการทั่วไปมี 2 ลักษณะ ดังนี้

1.3.1 ลักษณะที่เป็นข้อสรุป (Synthetic Generalization)

ที่แสดงข้อความ ที่มีเงื่อนไข (conditional statement) ที่ระบุความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุและผล และผลกระทบที่เกิดขึ้น เช่น ถ้า.....แล้วจะ..... หรือ..เกิดเนื่องจาก... หรือ ถ้าไม่...แล้วจะ....หรือมีผลต่อ...

ตัวอย่างการเขียนข้อสรุปหรือหลักการทั่วไปในลักษณะที่เป็นข้อสรุป

- มูลเหตุของศาสนาเกิดจากความกลัวในปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ความเลื่อมใสศรัทธา และการฝึกฝนอบรมตนเอง
เนื่องด้วยประเทศไทยในปัจจุบันปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ฉะนั้น การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของรัฐบาล ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม จึงมีความสำคัญกับสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาชน
- เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นมีผลต่อการตัดสินใจของมนุษย์
- ถ้าราคาสินค้าสูงขึ้นการขายจะมีแนวโน้มลดลง หรือ การรักษาสิ่งแวดล้อมมีผลต่อวิถีชีวิตของคน เป็นต้น
- ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ และพืชพรรณธรรมชาติมีผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์

มิติการเรียนรู้สังคมศึกษา (ต่อ)

1.3.2 ลักษณะที่เป็นการวิเคราะห์ (Analytical Generalization)

อธิบายความหมายหรือแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับความเห็น การเกิดสถานการณ์หรือปรากฏการณ์ โดยเชื่อมโยงมโนทัศน์ต่าง ๆ ในลักษณะเปรียบเทียบหรือความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง ข้อสรุปหรือหลักการทั่วไป ซึ่งเป็นข้อความที่แสดงถึงการอธิบายลักษณะทั่วไปของทุกเรื่อง ทุกเวลา ทุกสถานที่

ตัวอย่างการเขียนข้อสรุปหรือหลักการทั่วไปในลักษณะที่การวิเคราะห์

- ทุกศาสนาล้วนมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อกล่อมเกลาศาสนิกชนให้เป็นคนดี
- วัฒนธรรมเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์
- ความกตัญญูกตเวทที่เป็นเครื่องหมายสำคัญของคนดี ความสามัคคีเป็นพื้นฐานสำคัญของสันติของสังคม
- ประวัติศาสตร์เป็นการศึกษาเรื่องราวในอดีตของมนุษย์ โดยศึกษาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของนักประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้มาซึ่งความจริงทางประวัติศาสตร์
- แผนที่ เป็นเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อแสดงลักษณะของพื้นผิวโลกและสิ่งที่ปรากฏบนพื้นผิวโลก ด้วยการย่อส่วน ใช้สีและสัญลักษณ์แทนสิ่งต่าง ๆ

มิติการเรียนรู้สังคมศึกษา (ต่อ)

2. มิติด้านทักษะ (Skill Dimension) การเรียนรู้สังคมศึกษาด้านทักษะเพื่อต้องการ พัฒนาทักษะในการแสวงหาความรู้ ความสามารถในการแสวงหาข้อมูลสารสนเทศ และการนำ ข้อมูลไปใช้เป็นทักษะสำคัญสำหรับพลเมืองในสังคม ประชาธิปไตย ความรู้ด้านทักษะคือความสามารถที่จะปฏิบัติ ทักษะต่อไปนี้

2.1

ทักษะการวิจัยหรือทักษะ
การสืบสอบ (research
skills/inquiry skills)

2.2

ทักษะการคิด (thinking
skills)

2.3

ทักษะการมีส่วนร่วมใน
สังคม (social
participation skills)

2.4

ทักษะการสื่อสาร
(communication skills)

มิติการเรียนรู้สังคมศึกษา (ต่อ)

3. มิติด้านค่านิยม (Value Dimension) ค่านิยม คือ กลุ่มของความเชื่อที่เกิดขึ้นภายในบุคคล หรือสังคม เป็นหลักความประพฤติปฏิบัติในแต่ละบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ค่านิยมมีหลายประเภท ค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนสังคมศึกษาที่ผู้เรียนควรรู้และควรนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีดังนี้

3.1 ค่านิยมที่เกี่ยวกับกระบวนการ (Procedural Values)

ได้แก่ การแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล การวิเคราะห์ ความอดทนต่อความแตกต่าง การเคารพความคิดเห็น ความ ยุติธรรม

3.2 ค่านิยมที่คนส่วนใหญ่ยึดถือทั่วไป (Substantive Value)

ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลธรรม ได้แก่ การเคารพเสียงข้างมาก การเสียสละ รวมทั้งค่านิยม ส่วนบุคคล อาทิ รักประชาธิปไตย สันติภาพ ความเมตตา ความเอื้ออาทร ความซื่อสัตย์การแบ่งปัน ทั้งนี้ ผู้เรียนควรได้เรียนรู้ค่านิยมที่พึงประสงค์ในสังคม โดยสามารถระบุและ วิเคราะห์ค่านิยมดังกล่าวได้ รวมทั้งได้มีโอกาสพัฒนาค่านิยมของตนเอง

มิติการเรียนรู้สังคมศึกษา (ต่อ)

4. มิติด้านการลงมือปฏิบัติด้านพลเมืองหรือสังคม (Civic Action/Social Action Dimension)

มิติด้านการลงมือปฏิบัติ คือ การลงมือกระทำหรือปฏิบัติตนที่เกี่ยวข้องกับสังคม (social action) ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้สังคมศึกษา เพราะจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ คือ ต้องให้ผู้เรียนเป็น "Action Learner" มีความกระตือรือร้น การเรียนรู้จึงจะต้องอยู่ในลักษณะที่เป็นรูปธรรมและลงมือปฏิบัติจริง มิติด้านการลงมือปฏิบัติด้านพลเมืองที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน คือ การบริการชุมชน (community service) ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นโครงการปฏิบัติด้านพลเมือง (civic action project) ซึ่งจะต้องปฏิบัติงานเพื่อสังคม เช่น การรณรงค์การทิ้งขยะลงถัง การช่วยดูแลผู้ด้อยโอกาส การช่วยทำความสะอาด โรงเรียน วัด ถนน เป็นต้น มิติด้านการลงมือปฏิบัติจะเป็นองค์รวม ทั้งความรู้ ทักษะ ค่านิยม ไปสู่การกระทำในสภาพจริงของสังคม ซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาผู้เรียนทั้งความรู้ ทักษะ ค่านิยม อารมณ์ และสังคม ทั้งหมดนี้เป็นการพัฒนาที่เรียกว่า การพัฒนาผู้เรียนทั้งตัวบุคคล (whole-child development)

สรุปได้ว่า มิติการเรียนรู้สังคมศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ความรู้ (knowledge) ทักษะ (Skill) ค่านิยม (Value) และมิติด้านการลงมือปฏิบัติด้านพลเมืองหรือสังคม (civic action or social action) ฉะนั้น ครูสังคมศึกษาจึงจำเป็นต้องดำเนินการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาให้ครอบคลุมมิติการเรียนรู้ดังกล่าว

สังคมศึกษา VS. สังคมศาสตร์

เป็นการศึกษาเชิงบูรณาการที่มีขอบข่ายเนื้อหาวิชามาจากสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์หลอมรวมกันเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีเป้าหมายสูงสุดคือการการพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีสามารถบูรณาการประสบการณ์และความรู้ที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์มาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันและการอยู่ร่วมกันในสังคม บนพื้นฐานความแตกต่างหลากหลาย มีการการเรียนรู้ลักษณะสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

เป็นกลุ่มวิชาที่มีแขนงวิชาหลากหลายสาขา เช่น ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคม วิทยา มานุษยวิทยา เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ และจิตวิทยา เป็นต้น ส่วนกลุ่มวิชาทางมนุษยศาสตร์ เช่น ปรัชญา จริยศาสตร์ วรรณคดี เป็นต้น กลุ่มวิชาเหล่านี้เป็นศาสตร์ที่มีการจัดระเบียบและระบบ มีลำดับขั้นตอนแสดงโครงสร้างของวิชา องค์ความรู้มีความลึกและกว้างได้มาจากการศึกษาวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ (specialist) ของศาสตร์สาขานั้น **มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นตำราหรือความรู้ที่ศึกษาในระดับสูงหรืออุดมศึกษา** ความรู้ในวิชาสังคมศึกษานั้นประกอบด้วยความรู้จากวิชาต่าง ๆ ของสาขาสังคมศาสตร์และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ได้รับการเลือกสรรมาอย่างเหมาะสมแล้ว และสามารถจำแนกประเภท 4 คือ ข้อเท็จจริง มโนทัศน์ ข้อสรุปหรือหลักการ ท้าไปและทฤษฎี ซึ่งความรู้ในแต่ละประเภทนั้นมีความสัมพันธ์กัน **มีการเรียนรู้สังคมศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) ค่านิยม (value) การลงมือปฏิบัติทางพลเมืองหรือสังคม (civic action/social action)** ซึ่งมีวิธีการเรียนรู้ทั้ง 4 นี้เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกัน และสอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้สังคมศึกษา คือ การพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีของประเทศและสังคมโลก

“If you can't
explain it simply,
you don't
understand it
well enough.”

-Albert Einstein-

